

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Promptuarium allegoriarum sacrarum praecipua fidei
christianae capita illustrantium: indice quadruplici
instructum post editiones 5 revisum, iam septimo
recusum**

Botsack, Johann

Francofurti ad Moenum, 1678

Articvlvs II.

[urn:nbn:de:bsz:31-142795](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-142795)

monentur, Esa. 58. v. 1. Surgere ergò debent, Ephes. 5. v. 14. & expergisci, 1. Cor. 15. v. 34. manè, hoc est, illucescente hac veniæ luce & gratiæ, Tit. 2. v. 11. quam Sol Christus affert. Pœnitere seriò, Joel. 2. v. 13. & fructus pœnitentiæ dignos ostendere, Matth. 3. v. 8. sicut Abimelech uxorem reddidit, & simul donis Abrahamum affecit.

MORTIFICATIO CARNIS.

1208. Exod. 30. v. 23. *Electa myrrha in unguento optimo præcepta*: Myrrha hæc mortificatio carnis est, quæ per pœnitentiæ fit. De arbore myrrhæ gutta fluit amara: *Si tu es arbor vera pœnitentiæ, gutta amara contritionis ex te fluere debet*, cum Petro, Matth. 26. v. ult. Myrrha insignes usus in medicina præstat; veneno resistit, ne in animam serpat, eamque malo opere inficiat. Hoc illud est Davidis, Psal. 119. v. 9. Ambulare enim secundum verbum Dei, est semper vitare peccatum.

ARTICULUS II.

DE GENERATIONE.

REGENERATIO PASSIVA

imperfecta.

1209. *Altero pede claudicans Jacob*, Gen. 32. v. 31. figuram præbet nostræ regenerationis, quâ ita comparatum, ut semper altero pede claudicemus, ambulantes in viis Domini, hoc est, carnis imbecillitate, Rom. 7. v. 25. Psal. 32. v. 6.

RENOVATIO IMPERFECTA.

1210. *Lazarus quamvis à Christo resuscitatus, tamen cum ligamenti sepulchro exiit*, Joh. 11. v. 44.

Ll

l. Li-

1. *Ligamenta* hæc peccatum denotant inhærens illud *ivreei* & *Gr.* Hebr. 12. v. 1. à quo plenè liberari non possumus in hac vita. Hinc Propheta regius Psal. 32. v. 6. *Propter hoc orabit omnis sanctus*; & Paulus: *Quis me liberabit?* Rom. 7. v. 24. Venundatum sub peccato, *ibid.* v. 14.

2. *Ligamenta* Lazari denotant peccati confessionem, cum enim confitemur peccata, vinculum eorum solvitur, Matth. 16. v. 19. Joh. 20. v. 23.

3. *Facies* quoque Lazari *sudario involuta erat*, quo peccatorum cæcitas significatur.

RENATI SUNT NOVA CON- spersio, 1. Cor. 5. v. 7.

1211. 1. *Ob veteris fermenti projectionem.* Non enim ambulant secundum veterem hominem & fermentum, Rom. 6. v. 6. Eph. 4. v. 22. Col. 3. v. 9.

2. *Novi hominis assumptionem.* Habent enim spiritum novum, Ezech. 11. v. 19. c. 18. v. 31. cap. 36. v. 26. & ab hoc spiritu novo reguntur, Rom. 8. v. 14. Ideoq; fiunt creatura nova, 2. Cor. 5. v. 17. *vetus præputium cordis abjiciunt*, Gal. 6. v. 15. & novum hominem induunt, Eph. 4. v. 24. Col. 3. v. 10.

3. *Spiritus Sancti operationem.* A nobis enim & ex nobis fumus veteris fermentum: At in Spiritu Sancto fumus nova conspersio, conspersi ipsius virtute, ut *simus azymi*, 1. Cor. 5. v. 8. hoc est *sinceri*, Phil. 1. v. 10. 2. Pet. 3. v. 1. 2. Cor. 5. v. 12.

REGENERATORUM MOTUS ET vitiatorum expulsiō.

1212. *Puer ab Elifao in vitam revocatus, septies oscitavit*, 2. Reg. 4. v. 35. *Oscitatio illa vitæ restitutæ significat*

ficationem dedit: Peccatores spiritualiter mortui sunt, qui in vitam spiritualem renovati oscitare incipiunt, hoc est, vitæ spiritualis signa edere: qualia sunt duci à Spiritu Sancto, Rom. 8. v. 14. non afficere tristitiâ eundem Eph. 4. v. 30. non resistere, Act. 7. v. 51. non acerbare, Esa. 63. v. 10.

CONVERSIONIS CONSEQUENS EST Christi inhabitatio.

1213. *Accubat Christus in domo Matthæi, Simonis leprosi, Matth. 26. v. 6. respicientium.* Indicare voluit Dominus, quo in loco commorari velit, nimirum, ubi Matthæi & Simonis respicientes. Alibi hoc sæpius inculcatur, Es. 57. v. 15. & cap. 66. v. 2. Joh. 14. Si ergò volumus Christum in pectore nostro discumbere, agamus pœnitentiam. Rex discumbens in aliquo loco, eum regia exornat suppellectile. Christus est verus Rex regum, 1. Tim. 6. v. 15. Apoc. 17. v. 14. & 19. v. 16. si in corde tuo ille sibi hospitium fecerit, regiam suppellectilem simul adferet, *panem vitæ*, ut nunquam esurias, *poculum plenum salutis & justitiæ*, ut nunquam sitias, ut tunc poculum salutiferum accipias & nomen Domini invoces in omnia secula, Psal. 116. Imò patrem & Spiritum Sanctum Joh. 14. v. 23. *Venimus ad eum & mansionem faciemus.*

REMISSIO PECCATORUM.

1214. *Annus erat remissionis, Lev. 25. v. 10. omnibus inhabitantibus, quo nec seminabant, nec metebant.*

1. Significabatur remissio peccatorum; de quo anno remissionis, Esa. 61. v. 2. Luc. 4. v. 19.

2. Anno jubilæo omnes possessiones ad suos dominos redibant, & servi manumittebantur. Præsignificata fuit peccatorum remissio, cujus beneficio possessio

caeli nobis restituitur. Beati enim, quorum iniquitates remissæ, Psal. 32. v. 2. & à servitute peccati manumittimur, cum à pœna & obsoniis peccati Rom. 6. absolvimur.

3. Jubilæi tubis peculiaribus indicabantur, Jos. 6. v. 4. Tubæ hæc Jubilæi spirituales sunt ministri, Esa. 58. v. 1. Hinc Joel. 2. v. 1. 15. tuba in Sion canere jubentur fideles.

4. Tubæ Jubilæi anni ex cornu arietino fiebant: præfiguratum, remissionis peccatorum fontem per cornu illud salutis, Luc. 1. v. 69. ad nos derivari, qui prædicari jussit pœnitentiam, Luc. 24. v. 47. Remissio peccatorum est vestis illa filio indigo aptata, Luc. 15. v. 22.

REMISSIO PECCATORUM PERFECTA,
fructus ejus in hac vita imperfectus.

1215. *Tres civitates trans Jordanem erant; Tres cis Jordanem*, Jos. 20. v. 1. seqq. sic refugium peccatorum divisum est: Unum inchoativum, in regno gratiæ cis Jordanem: alterum consummativum, in regno gloriæ trans Jordanem. Inchoativum est refugium in regno gratiæ, quia inchoatur perfectio, non consummatur, ideoque gratiâ eget; consummativum gloriâ claret perpetuæ liberationis.

RENOVATIO.

1216. *Pii assument pennas, sicut aquila, renovabuntur*, Psal. 103. v. 5. Pennas malitiæ scilicet deponere, & novas obedientiæ assumere debent, Eph. 4. v. 22. Col. 3. v. 9. 2. Cor. 4. v. 16. Renovantur per pœnitentiam, sicut aquilæ, d. l. Psalmi varii hic sunt interpretes, D. Franz. p. 332. animal. historiæ. Simpliciter renovantur pii per pœnitentiam, acquirendo novas vires fidei

&

& pietatis integerrimas. Pœnitentiâ namque indies renovamur, Esa. 40. v. 31. *Assument pennas, sicut aquila, current & non laborabunt.*

SIMILE MARGARITÆ.

1217. *Margarita in concha ex rore generatur.* Mysterium verbi Dei est veluti concha, in quo & per quod ros descendit, Spiritus Sanctus, & tunc margarita, hoc est, pii generantur, 1. Pet. 1. v. 3. & 23. 2. Cor. 4. v. 16. Eph. 4. v. 23.

RENOVATIONIS TYPUS.

1218. Exod. 28. v. 4. *Linea sacerdotum vestes renovationis studium significant.* Linum enim insitum virorem amittit, multasque subit alterationes, donec album reddatur filum: Ita naturalem peccati virorem amittere debemus, albescere innocentia, Deo servire, Rom. 7. v. 25. in iustitia, cui aliâs servimus injustitiâ.

RENOVATIO ALIOS HOMINES
facit.

1219. 1. Sam. 10. v. 6. *Saul in alium virum mutatus, renovatus scilicet:* Ita renovatione homo mutatur, intellectus alius fit Dei illuminatione, voluntas alia obedientia, cor lapideum fit carneum, Ezech. 36. v. 26. Jer. 32. v. 39. & sic aliud.

EST DIFFICILIS RENOVATIO.

1220. Apoc. 12. v. 2. *Mulier cum dolore peperit.* Ita ecclesia cum dolore Deo spirituales filios generat. Dolor ille ecclesiæ multiplex:

1. Dolor est in *spestando*, cum pii vident malos subinde succrescere.

2. Dolor est in *frustrando*, cum amore huius mundi plurimi capiuntur, ut Demas ille, 2. Tim. 4. v. 10. & sic abortus censentur.

Dolor est in *pati*endo: talis erat cum Paulus renovaretur, ejusque similes.

SPIRITUALIS HOMINIS CONVERSIO cur Regeneratio?

1221. 1. Ob *patrem*, qui Deus, ex hoc nati sumus, ille regenuit nos per Spiritum suum, 1. Pet. 1. v. 23. Joh. 3. v. 5.

2. Ob *matrem*, quæ est ecclesia, vide infra c. 20.

3. Ob *semen*, quod est verbum Dei, incorruptibile illud semen, 1. Pet. 1. v. 23.

4. Ob *vim πλάσινω*, quæ est Spiritus Sancti vis. Ut enim in semine humano (ob admirabilem facturam, Psal. 139. v. 6. 14.) vis quædam inest formativa, disponens formam Embryonis: Ita in spirituali, mirabilis se vis Spiritus S. prodit, de qua Christus Joh. 3. v. 8.

5. Ob *partium* succedentem formationem: Ita indies renovamur: renovatio nostri successiva est.

6. Ob *mirabilitatem*, Psal. 139. v. 14. *Mirabiliter ego formatus sum.* Ita mirabilis regeneratio nostri: sic Joh. 3. v. 8.

7. Ob *occultationem*: Infans absconditus latet in utero: Ita vita nostra in Christo abscondita est, Col. 3. v. 3.

POENITENTIA VINCULIS peccatorum exsolvimur.

1222. *Petrum in carcere jacentem & dormientem excitavit Domini angelus, surgere jussit. Quo facto, confestim ceciderunt de pedibus illius catenæ.* Peccatores omnes in diaboli, infernalis illius Herodis, carcere sunt, qui eos suo tempore educurus est, & æternis suppliciiis vivos mortuosq; mactaturus, ni resipiscant. In hoc carcere dormiunt peccatores, somnum spiritualem capiunt, Eph. 5. v. 8. excitant ex somno peccatores

totes angeli spirituales ministri: Surgere monent per
 veram pœnitentiam, ingeminantes: *Surge peccator,
 memento, unde excideris*, Apoc. 2. v. 5. Effectus salu-
 taris pœnitentiæ sequetur hic: Catenæ decident de
 pedibus, hoc est, à peccatorum & Satanæ vinculis libe-
 rabuntur pœnites, quibus aliàs constricti erant,
 2. Tim. 2. v. ult.

POENITENTIA VERA EST, NON
 reverti per viam malam.

1223. *Magi non reversi sunt per viam ad Herodem;*
sed per aliam, viso Christo, in suam terram remigrarunt,
 Matth. 2. v. 12. Ita vera pœnitentia est, viam, quæ ad
 Herodem, hoc est, peccatum, ducit, relinquere; &
 postquam Christum vidimus vera fide, per viam novæ
 obedientiæ ambulare, & ita reverti in terram illam
 viventium in cœlo. Linquenda ergo est via peccato-
 rum, Psalm. 1. v. 1. viæ illæ peccatorum anfractuosa,
 Psalm. 125. v. 5. carnis illa corrupta via, Gen. 6. v. 12. per-
 versa, Num. 22. v. 32. in qua saltem contritio & infeli-
 citas, Psalm. 14. v. 3. & quæ tandem in meras tenebras
 convertitur, Psalm. 5. v. 10. Quin potius viam pacis
 per pœnitentiam ad Deum in Christo viâ nostrâ, am-
 bulemus.

POENITENTIA EST ITER AD
 sepulchrum peccati,

1224. *Mulieres summo manè ad sepulchrum Christi
 venerunt, aromata attulerunt, quæ emerant*, Marc. 16.
 v. 1. Sepulchrum est peccatum, in quo fides planè e-
 moritur, regnante scilicet & dominante, in quo mors
 regnat, quia per peccatum mors venit, Rom. 12. v. 12.
 Ad hoc sepulchrum peccati veniendum est, sœtidum
 inquinamentis peccatorum.

1. *Summo manè*, hoc est maturè, nec temerè procraftinanda pœnitentia, Psal. 95. v. 8.

2. *Oriente Sole*, hoc est, Christo prælucente, sine cuius luce tenebras tuas non animadvertes, sed instar cæci oberrabis, in tenebris illis plusquam Ægyptiacis.

3. Aromata afferenda sunt veræ compunctionis cordis, quod fragrantissimum Deo aroma est.

POENITENTIA EST HUIUS
solum vitæ.

1225. Levit. 25. v. 50. *Vendens domum, intra muros, anni spatium redimendi tempus habebat; quo exacto nunquam redimere poterat venditor.* Annus ille tempus hujus vitæ est, quod Deus nobis indulget ad pœnitentiam agendam: Hoc est tempus acceptum & dies salutis, 2. Cor. 6. v. 2. *Domus vendita est cor nostrum, quod per peccatum venditur ad patrandum malum, Rom. 7. v. 14.* Hanc domum redimere debemus sanguinis Christi lytro pretiosissimo, durante vitæ nostræ curriculo.

POENITENTIÆ TYPUS.

1226. Levit. 5. v. 4. 5. seq. *Pejerans ita expiabat delictum, ut offerret duos turtures, vel duos pullos columbarum, unum pro peccato, alterum in holocaustum, daretq; eos sacerdoti, qui uni eorum pro peccato oblato caput rectorquebat ad penulas, &c. & de sanguine illius parietem altaris aspergebat.*

1. Peccatores omnes sunt pejerantes, quia violant juramentum cum Deo in baptismo initum.

2. Duo turtures duas pœnitentiæ partes significare possunt, contritionem & fidem, quarum illa instar holocausti est, quia peccator pœnitens totus igni consumitur pœnitentiæ & contritionis; hæc fides
Christi

Christum applicat sibi, ut qui pro peccatis nostris ob-
latus, Esa. 53. cui nostri causa caput in cruce retortum
est.

POENITENTIAE CAUSA
DEUS.

1227. Gen. 8. *Noa manum extendit, columbam ad
se recepit.* Nos ad Christum cœlestem Noachum redi-
re non possumus, nisi ipse gratiæ manum porrigat,
nos ad se trahat Joh. 6. v. 44. *Nemo venit ad me, nisi
pater traxerit eum.*

CAPUT XII.

DE JUSTIFICA-
TIONE.

JUSTIFICARI EST VESTI-
bus indui.

1228. *Stola byssina indutus est Joseph, Gen. 41. v. 42.*
Sacerdotum quoque byssina tunica & tiara fuit, Exod.
28. v. 39. Ita justificati per fidem, veste justitiæ Christi
induimur, Esa. 61. v. 10. pannus ille menstruatus mi-
quiratum nostrarum exuitur, Esa. 64. v. 6. Hæc est ve-
stis illa, quam suo ipsius sanguine tinxit salvator in tor-
culari passionis, Esa. 63. v. 2. 3.

JUSTIFICATIO EST INDUERE
vestes.

1229. *Folia ficus contexuerunt protoplasti, nudita-
tem suam tegere non potuerunt, Gen. 3. v. 7. Sed Deus ipse
vestes ex pellibus ipsis fecit, easque induit, vers. 21. Folia
Ll 5 ficus*